Η προσευχή (Αγ. Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 4 Σεπτεμβρίου, 2009

Η προσευχή είναι μεγάλο αγαθό, αν γίνεται και με λογισμό αγαθό· αν ευχαριστούμε το Θεό όχι μόνο όταν μας δίνει, αλλά και όταν δεν μας δίνει ό,τι Του ζητάμε, αφού και τα δύο τα κάνει για την ωφέλειά μας. Έτσι, και όταν δεν παίρνουμε, ουσιαστικά παίρνουμε με το να μην πάρουμε ό,τι δεν μας συμφέρει. Υπάρχουν, βλέπετε, περιπτώσεις που η μη ικανοποίηση του αιτήματός μας είναι πιο ωφέλιμη. Και τότε ό,τι θεωρούμε σαν αποτυχία είναι επιτυχία.
Ας μη στεναχωριόμαστε, λοιπόν, όταν ο Θεός αργεί να εισακούσει την προσευχή μας. Ας μη χάνουμε την υπομονή μας. Μήπως και πριν ζητήσουμε κάτι, δεν μπορεί να μας το δώσει ο Πανάγαθος; Μπορεί, φυσικά, αλλά περιμένει από μας κάποιαν αφορμή, ώστε να μας βοηθήσει δίκαια. Γι' αυτό ας Του δίνουμε την αφορμή με την προσευχή και ας περιμένουμε με πίστη, με ελπίδα, με εμπιστοσύνη στην πανσοφία και στη φιλανθρωπία Του. Μας έδωσε ό,τι ζητήσαμε; Ας Τον ευχαριστούμε. Δεν μας έδωσε; Και πάλι ας Τον ευχαριστούμε, γιατί δεν γνωρίζουμε, όπως γνωρίζει Εκείνος, τι είναι καλό για μας.

Ας έχουμε ακόμα υπόψη μας, πως ο Θεός συχνά δεν αρνείται, αλλά μόνο αναβάλλει την ικανοποίηση κάποιου αιτήματός μας. Και γιατί αναβάλλει; Επειδή, χρησιμοποιώντας ως μέσο τη δική μας επιμονή στο αίτημα, θέλει να μας ελκύσει και να μας κρατήσει κοντά Του. Κι ένας φιλόστοργος πατέρας, άλλωστε, όταν του ζητάει κάτι το παιδί του, πολλές φορές αρνείται να του το δώσει, όχι γιατί δεν θέλει, αλλά γιατί μ' αυτόν τον τρόπο το παιδί μένει κοντά του.

Με δυο λόγια, η αποτελεσματικότητα της προσευχής μας εξαρτάται:

πρώτον, από το αν είμαστε άξιοι να λάβουμε ό,τι ζητάμε· **δεύτερον**, από το αν προσευχόμαστε σύμφωνα με το θέλημα του Θεού· **τρίτον**, από το αν προσευχόμαστε αδιάλειπτα· **τέταρτον**, από το αν για όλα καταφεύγουμε στο Θεό· **πέμπτον**, από το αν ζητάμε εκείνα που είναι ωφέλιμα σ’ εμάς.

Και δίκαιοι ακόμα να παρακαλέσουν τον Κύριο, δεν θα εισακουστούν, αν δεν πρέπει. Ποιός ήταν δικαιότερος από τον Παύλο; Και όμως, επειδή ζήτησε κάτι που δεν θα τον ωφελούσε, δεν εισακούστηκε. «Τρεις φορές παρακάλεσα γι' αυτό τον Κύριο», γράφει ο ίδιος, «και η απάντησή Του ήταν: "Σου αρκεί η χάρη μου"» (Β' Κορ. 12:8-9). Αλλά και ο Μωυσής δεν ήταν δίκαιος; Ε, ούτε κι εκείνος εισακούστηκε. «Φτάνει πια!», του είπε ο Θεός (Δευτ. 3:26), όταν ζητούσε να μπει στη γη της επαγγελίας.

Πέρα απ' αυτά, όμως, υπάρχει και κάτι άλλο που αχρηστεύει την προσευχή μας, και αυτό είναι η **αμετανοησία**. Προσευχόμαστε, ενώ επιμένουμε στην αμαρτία. Ετσι έκαναν οι Ιουδαίοι, γι' αυτό ο Θεός είπε στον προφήτη Ιερεμία: «Μην προσεύχεσαι για το λαό αυτό! Δεν βλέπεις τι κάνουν;» (Ιερ. 7:16-17). Δεν απομακρύνθηκαν, λέει, από την ασέβεια. Κι εσύ με παρακαλάς γι' αυτούς; Δεν σ' ακούω!

Όταν, πάλι, ζητάμε κάτι **κακό εναντίον των έχθρων μας**, όχι μόνο δεν το πραγματοποιεί ο Θεός, αλλά και παροργίζεται. Γιατί **η προσευχή είναι φάρμακο**. Κι αν δεν γνωρίζουμε πως πρέπει να χρησιμοποιήσουμε ένα φάρμακο, δεν θα ωφεληθούμε ποτέ από τη δύναμή του.
Πόσο μεγάλο καλό είναι **η συνεχής προσευχή**, το μαθαίνουμε από τη Χαναναία εκείνη του Ευαγγελίου, που δεν σταματούσε να κραυγάζει: «Ελέησέ με, Κύριε!» (Ματθ. 15:22). Κι έτσι, αυτό που αρνήθηκε ο Χριστός στους αποστόλους, τους μαθητές Του, το πέτυχε εκείνη με την υπομονή της. **Ο Θεός**, βλέπετε, **προτιμά για τα δικά μας ζητήματα να Τον παρακαλάμε εμείς οι ίδιοι** , που είμαστε και υπεύθυνοι, **παρά να Τον παρακαλούν άλλοι για λογαριασμό μας**.

Όταν έχουμε την ανάγκη ανθρώπων, χρειάζεται και χρήματα να δαπανήσουμε και δουλόπρεπα να κολακέψουμε και πολύ να τρέξουμε. Γιατί οι άρχοντες του κόσμου τούτου όχι μόνο δεν μας δίνουν εύκολα ό,τι τους ζητάμε, αλλά συνήθως ούτε καν να μας μιλήσουν δεν καταδέχονται. Πρέπει πρώτα να πλησιάσουμε τους ανθρώπους που είναι κοντά τους -υπηρέτες, γραμματείς, υπαλλήλους κ.ά- και να τους καλοπιάσουμε, να τους εκλιπαρήσουμε, να τους προσφέρουμε δώρα. Έτσι θα εξασφαλίσουμε τη μεσολάβησή τους στους αρμόδιους αξιωματούχους, για το διακανονισμό της όποιας υποθέσεώς μας.

Ο Θεός, απεναντίας, **δεν θέλει μεσολαβητές**. Δεν χρειάζεται να Τον παρακαλούν άλλοι για μας. Προτιμά να Τον παρακαλάμε εμείς οι ίδιοι. Μας χρωστάει χάρη, μάλιστα, όταν του ζητάμε ό,τι έχουμε ανάγκη. Μόνο Αυτός χρωστάει χάρη όταν Του ζητάμε, μόνο Αυτός δίνει εκείνα που δεν Του δανείσαμε. Κι αν δει ότι επιμένουμε στην προσευχή με πίστη και καρτερία, πληρώνει δίχως να απαιτεί ανταλλάγματα. Αν, όμως, δει ότι προσευχόμαστε με νωθρότητα, αναβάλλει την πληρωμή· όχι γιατί μας περιφρονεί ή μας αποστρέφεται, αλλά γιατί, όπως είπα, με την αναβολή αυτή μας κρατάει κοντά Του.

Αν, λοιπόν, εισακούστηκες, ευχαρίστησε το Θεό. Αν δεν εισακούστηκες, μείνε κοντά Του, για να εισακουστείς. Αν, πάλι, Τον έχεις πικράνει με τις αμαρτίες σου, μην απελπίζεσαι. Όταν πικράνεις έναν άνθρωπο, αλλά στη συνέχεια παρουσιάζεσαι μπροστά του και το πρωί και το μεσημέρι και το βράδυ, ζητώντας ταπεινά συγχώρηση, δεν θα κερδίσεις τη συμπάθειά του; Πολύ περισσότερο θα κερδίσεις τη συμπάθεια του ανεξίκακου Θεού, αν και το πρωί και το μεσημέρι και το βράδυ και κάθε ώρα επικαλείσαι την ευσπλαχνία Του με την προσευχή.

Ας τ' ακούσουν όλα αυτά όσοι προσεύχονται με ραθυμία και βαρυγγωμούν, όταν ο Κύριος αργεί να ικανοποιήσει το αίτημά τους. Τους λέω: "Παρακάλεσε το Θεό!". Και μου απαντούν: "Τον παρακάλεσα μια, δυο, τρεις, δέκα, είκοσι φορές, μα δεν έλαβα τίποτα". Μη σταματήσεις, ώσπου να λάβεις. Σταμάτησε, όταν λάβεις. Ή μάλλον, ούτε και τότε να σταματήσεις την προσευχή. **Πριν λάβεις, να ζητάς. Και αφού λάβεις, να ευχαριστείς.**
Πολλοί μπαίνουν στην εκκλησία, λένε διάφορες προσευχές και βγαίνουν. Βγαίνουν, χωρίς να γνωρίζουν τι είπαν. Τα χείλη τους κινούνται, αλλά τ' αυτιά τους δεν ακούνε. **Εσύ ο ίδιος δεν ακούς την προσευχή σου, και θέλεις να την ακούσει ο Θεός;** "Γονάτισα", λες. Γονάτισες, αλλά, ενώ το σώμα σου ήταν μέσα, ο νους σου πετούσε έξω. Με το στόμα έλεγες την προσευχή και με τη σκέψη λογάριαζες τόκους, έκανες συμβόλαια, πουλούσες εμπορεύματα, αγόραζες κτήματα, συναντούσες τους φίλους σου. Γιατί ο διάβολος, που είναι πονηρός και **γνωρίζει ότι στον καιρό της προσευχής μεγάλα πράγματα κατορθώνουμε, τότε ακριβώς έρχεται και σπέρνει λογισμούς μέσα μας**. Να, πολλές φορές είμαστε ξαπλωμένοι στο κρεβάτι, και τίποτα δεν συλλογιζόμαστε· πάμε στην εκκλησία για να προσευχηθούμε, και τότε χίλιες σκέψεις περνούν από το νου μας. Έτσι χάνουμε τους καρπούς της προσευχής, φεύγοντας από το ναό με άδεια χέρια. Το ίδιο, βέβαια, γίνεται και όταν προσευχόμαστε στο σπίτι μας ή οπουδήποτε αλλού.

Κάθε φορά, λοιπόν, που, καθώς προσευχόμαστε, συνειδητοποιούμε ότι ο νους μας έχει φύγει από το Θεό κι έχει στραφεί σε βιοτικά πράγματα, **ας τον φέρνουμε πίσω**, αναγκάζοντάς τον να μένει σταθερά και προσεκτικά προσκολλημένος στα νοήματα της προσευχής. **Ας επαναλαμβάνουμε, μάλιστα, την προσευχή από την αρχή.** Κι αν παθαίνουμε πάλι και πάλι το ίδιο, ας την επαναλαμβάνουμε και για τρίτη και για τέταρτη φορά. Ας μη σταματάμε, πριν πούμε ολόκληρη την προσευχή, από την αρχή ως το τέλος, με άγρυπνη διάνοια και αδιατάρακτο λογισμό. Και όταν ο διάβολος αντιληφθεί ότι δεν καταθέτουμε τα όπλα, θα σταματήσει πια κι αυτός να μας πολεμάει.

Όταν παρουσιαζόμαστε για οποιοδήποτε ζήτημά μας σ' έναν επίγειο άρχοντα, είμαστε τόσο προσεκτικοί και αυτοσυγκεντρωμένοι, ώστε δεν βλέπουμε ούτ' εκείνους που βρίσκονται δίπλα μας. Μέσα στο νου μας δεν υπάρχουν παρά ο άνθρωπος, μπροστά στον οποίο βρισκόμαστε, και το θέμα, για το οποίο θέλουμε να του μιλήσουμε. Το ίδιο, πολύ περισσότερο, δεν πρέπει να κάνουμε, όταν βρισκόμαστε μπροστά στον ύψιστο Θεό, εμμένοντας σταθερά στην προσευχή μας και μην περιφέροντας το νου εδώ κι εκεί; Αν η γλώσσα μας προφέρει προσευχητικά λόγια και η διάνοιά μας ονειροπολεί, τίποτα δεν έχουμε να ωφεληθούμε. Απεναντίας, θα κατακριθούμε, επειδή ακριβώς με μεγαλύτερη υπομονή και εντατικότερη προσοχή μιλάμε σε ανθρώπους παρά στον Κύριό μας. Στο κάτω-κάτω, κι αν ακόμα δεν πάρουμε τίποτε απ' Αυτόν, το να βρισκόμαστε σε διαρκή επικοινωνία μαζί Του μικρό καλό είναι; **Αν ωφελούμαστε πολύ, όταν συζητάμε μ' έναν ενάρετο άνθρωπο,**

πόσο θα ωφεληθούμε, αλήθεια, συνομιλώντας με τον Πλάστη, τον Ευεργέτη, το Σωτήρα μας, έστω κι αν δεν μας δίνει ό,τι Του ζητάμε;

Γιατί, όμως, δεν μας δίνει; Θα το τονίσω γι' άλλη μια φορά: Γιατί συνήθως Του ζητάμε πράγματα βλαβερά, νομίζοντας πως είναι καλά και ωφέλιμα. Δεν γνωρίζεις, άνθρωπέ μου, το συμφέρον σου. Εκείνος, που το γνωρίζει, δεν εισακούει την παράκλησή σου, γιατί φροντίζει περισσότερο από σένα για τη σωτηρία σου. Αν οι γονείς δεν δίνουν πάντα στα παιδιά τους ό,τι τους ζητούν, όχι βέβαια επειδή τα μισούν, μα επειδή, απεναντίας, υπερβολικά τα αγαπούν, πολύ περισσότερο θα κάνει το ίδιο ο **Θεός, ο οποίος και περισσότερο από τους γονείς μας μας αγαπά και καλύτερα απ' όλους γνωρίζει ποιο είναι το καλό μας**.

Όταν, λοιπόν, αποκάνεις ικετεύοντας τον Κύριο, κι Εκείνος δεν σου δίνει σημασία, μην παραπονιέσαι. Ξεχνάς, άλλωστε, πόσες φορές εσύ άκουσες κάποιον φτωχό να σε παρακαλάει και δεν του έδωσες σημασία; Και αυτό το έκανες από σκληρότητα, ενώ ο Θεός το κάνει από φιλανθρωπία. Ωστόσο, ενώ δεν δέχεσαι να κατηγορήσουν εσένα, που από σκληρότητα δεν άκουσες τον συνάνθρωπό σου, κατηγορείς το Θεό, που από φιλανθρωπία δεν σε ακούει.

Είπα όμως προηγουμένως, ότι κι όταν ακόμα δεν σε ακούει, η ωφέλειά σου από την προσευχή είναι μεγάλη. Γιατί είναι αδύνατο ν' αμαρτήσει ένας άνθρωπος που προσεύχεται πρόθυμα και αδιάλειπτα, ένας άνθρωπος που συντρίβει την καρδιά του, ανεβάζει το νου του στον ουρανό και ομολογεί ταπεινά στον Κύριο τα αμαρτήματά του. Γιατί, ύστερ' από μία τέτοια προσευχή, πετάει μακριά κάθε φροντίδα για τα γήινα, αποκτάει φτερά, γίνεται ανώτερος από τ' ανθρώπινα πάθη.

Τα δροσερά νερά δεν δίνουν στα φυτά τόση θολερότητα, όση δίνουν τα δάκρυα στο δέντρο της προσευχής, κάνοντάς το ν' ανεβαίνει ψηλά, ως το θρόνο του Θεού. Έτσι, μάλιστα, Εκείνος εισακούει την προσευχή μας. Και πώς να μην εισακούσει την προσευχή μιας ψυχής, που στέκεται μπροστά Του με αυτοσυγκέντρωση, με κατάνυξη, με ταπείνωση; Μιας ψυχής που έχει μεταφερθεί νοερά από τη γη στον ουρανό; Μιας ψυχής που έχει διώξει κάθε ανθρώπινο λογισμό, κάθε βιοτική μέριμνα, κάθε εμπαθή προσκόλληση, κι έχει αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στη μυστική και πανευφρόσυνη κοινωνία με τον Κύριό της;

Ναι, έτσι πρέπει να προσεύχεται ο χριστιανός. Αφού συγκεντρώσει και εντείνει όλη του τη σκέψη, τότε να ικετεύει το Θεό έμπονα. **Δεν χρειάζεται να λέει ατέλειωτα λόγια, φτάνουν τα λίγα και απλά.** Η ανταπόκριση του Κυρίου στην προσευχή δεν εξαρτάται από το πλήθος των λόγων, αλλ' από τη**νήψη του νου και της καρδιάς**. Και αυτό μπορεί να το διαπιστώσει κανείς απ’ όσα λέει η Γραφή για τη στείρα Αννα, τη μητέρα του προφήτη Σαμουήλ. «Κύριε», έταξε η Αννα, «αν σκύψεις πάνω από τη θλίψη της δούλης σου και με θυμηθείς και μου δώσεις παιδί,

τότε εγώ θα το αφιερώσω σ' εσένα για όλη του τη ζωή» (Α' Βασ. 1:11). Είναι πολλά τα λόγια αυτά; Όχι. Και όμως, επειδή με νήψη και προσοχή έκανε αυτή τη μικρή προσευχή, κατόρθωσε όσα ηθέλησε: Και την ανάπηρη φύση της διόρθωσε και την κλεισμένη μήτρα της άνοιξε και από την περιφρόνηση των ομοεθνών της λυτρώθηκε και από την άγονη γη θέρισε σιτάρι πλούσιο.

Όποιος προσεύχεται, λοιπόν, ας μη λέει περίσσια λόγια. Και ο Χριστός και ο Παύλος, άλλωστε, μας σύστησαν **να προσευχόμαστε συχνά, αλλά με συντομία και μικρά διαλείμματα**. Γιατί, μακραίνοντας την προσευχή, είναι δυνατό να χάσεις την προσοχή. Κι έτσι δίνεις την ευκαιρία στο διάβολο να σε πλησιάσει και να σου υποβάλει τους δικούς του λογισμούς. Αν, όμως, οι προσευχές σου είναι σύντομες και συχνές, τότε θα μπορείς εύκολα να τις κάνεις με προσοχή και νήψη, καλύπτοντας μ' αυτές όλο τον διαθέσιμο χρόνο σου.
Θέλεις κι εσύ να μάθεις άγρυπνη προσευχή και προσοχή του νου και διαρκή παραμονή κοντά στο Θεό; Πήγαινε στην Αννα και μάθε τι έκανε εκείνη. Σηκώθηκαν, λέει, όλοι από το τραπέζι (Α' Βασ. 1:9). Ωστόσο, η Αννα δεν πήγε ούτε να κοιμηθεί ούτε ν' αναπαυθεί. Έτρεξε στη Σκηνή του Μαρτυρίου για να προσευχηθεί. Απ' αυτό συμπεραίνω πως, ακόμα κι όταν έτρωγε, δεν παραφόρτωνε το στομάχι της. Διαφορετικά, δεν θα μπορούσε να προσευχηθεί, και μάλιστα με τόσα δάκρυα. Αν εμείς, όταν είμαστε νηστικοί, με δυσκολία κατορθώνουμε να προσευχηθούμε, ενώ ύστερ' από τα συμπόσια ποτέ δεν προσευχόμαστε, πολύ περισσότερο εκείνη, μια γυναίκα, δεν θα προσευχόταν μ' αυτόν τον τρόπο μετά το συμπόσιο, αν είχε καλοφάει.

Ας ντραπούμε εμείς, οι άνδρες, που παρακαλάμε για τη βασιλεία των ουρανών και συνάμα χασμουριόμαστε, ας ντραπούμε, λέω, εκείνη τη γυναίκα, που παρακαλούσε κι έκλαιγε. Δες την ευλάβειά της κι από τούτο: «Μιλούσε από την καρδιά της· τα χείλη της μόλις που κινιόνταν και η φωνή της δεν ακουγόταν καθόλου» (Α' Βασ. 1:13). Έτσι παρουσιάζεται μπροστά στο Θεό όποιος θέλει να κατορθώσει κάτι: όχι με κινήσεις και φωνές, ούτε όμως και βαριεστημένος ή νυσταγμένος και αποχαυνωμένος.

Μήπως, όμως, δεν μπορούσε ο Θεός να δώσει παιδί στην Αννα και δίχως προσευχή; Μήπως δεν γνώριζε την επιθυμία της και πριν Του το ζητήσει; Ναι, αλλ' άν της έδινε το παιδί πριν το ζητήσει με την προσευχή, δεν θα φαινόταν η προθυμία της, δεν θα φανερωνόταν η αρετή της, δεν θα έπαιρνε τόση αμοιβή.

Ας δούμε τώρα και τη φιλοσοφία της γυναίκας. Ακου τι είπε στον αρχιερέα Ηλί, που την πέρασε για μεθυσμένη: «Όχι, κύριέ μου, δεν είμαι μεθυσμένη. Μια γυναίκα καταπικραμένη είμαι, που ξεχύνω τον πόνο της ψυχής μου μπροστά στον Κύριο. Μη θεωρήσεις τη δούλη σου καμιά τιποτένια· αν προσευχήθηκα ως τώρα, ήταν από τον πολύ μου πόνο» (Α' Βασ. 1:15-16). **Αυτό είναι γνώρισμα πραγματικά συντριμμένης καρδιάς: Το να μην οργίζεται και να μην αγανακτεί εναντίον**

εκείνων που την αδικούν ή την προσβάλλουν, αλλά με πραότητα και σεμνότητα ν' απολογείται. Αλήθεια, τίποτα δεν κάνει την ψυχή τόσο φιλόσοφη, όσο η θλίψη.

Σηκώθηκε, λοιπόν, από το τραπέζι η Αννα κι έτρεξε να προσευχηθεί. Ας τ' ακούσουν όσοι από μας ούτε πριν ούτε μετά το φαγητό προσεύχονται. Ας τ' ακούσουν και ας παραδειγματιστούν. **Όλοι μας, τόσο πριν όσο και μετά τα γεύματα, οφείλουμε να δοξάζουμε και να ευχαριστούμε το Θεό.** Όποιος είναι προετοιμασμένος γι' αυτό, ούτε θα παραφάει ούτε θα μεθύσει ποτέ. Έχοντας ως χαλινάρι του λογισμού του την αναμονή της προσευχής, θα γευθεί απ’ όλα με μέτρο και θα έχει πολλή ευλογία και στο σώμα και στην ψυχή. Με προσευχή, κοντολογίς, ας αρχίζει και ας τελειώνει κάθε γεύμα μας.

Παράλληλα, ας μην παραλείπουμε να συμμετέχουμε στο πασχάλιο δείπνο της **ευχαριστιακής συνάξεως**, που γίνεται τακτικά **στο ναό**, αλλά και σε κάθε εκκλησιαστική ακολουθία, αν είναι δυνατόν. "Μα έχω τόσες φροντίδες και ασχολίες!", θα μου πεις. Γι' αυτό ακριβώς έλα στο ναό, για να ελκύσεις με την εδώ παρουσία σου την εύνοια του Θεού, κι έτσι να φύγεις ασφαλισμένος· για να Τον έχεις βοηθό στις υποθέσεις σου, κι έτσι να γίνεις ακατανίκητος από τους δαίμονες και τους μοχθηρούς ανθρώπους. Γιατί, συμμετέχοντας στη θεία λειτουργία και στην κοινή λατρεία, θα ενισχυθείς από τον παντοδύναμο Θεό, θα πάρεις τα δικά Του όπλα, κι έτσι ούτε ο διάβολος ούτε οι άνθρωποι θα μπορέσουν να σε βλάψουν.
Και μη μου πεις, ότι, καθώς είσαι συνέχεια απασχολημένος με τα προβλήματα της ζωής, δεν μπορείς να τρέχεις κάθε τόσο στην εκκλησία ούτε να προσεύχεσαι όλη μέρα. Στην εκκλησία, έστω, δεν μπορείς να πηγαίνεις. **Όπου κι αν βρίσκεσαι, όμως, μπορείς να στήσεις το θυσιαστήριό σου. Ούτε ο τόπος ούτε η ώρα σε εμποδίζουν.** Κι αν δεν γονατίσεις, κι αν δεν κλάψεις, κι αν δεν υψώσεις τα χέρια σου στον ουρανό, η προσευχή σου θα είναι τέλεια, εφόσον θα έχεις **διάνοια θερμή**. Εσύ που βαδίζεις στο δρόμο, εσύ που βρίσκεσαι στην αγορά, εσύ που ταξιδεύεις στη θάλασσα, εσύ που κάθεσαι στο εργαστήριό σου, εσύ που μαγειρεύεις στο σπίτι σου, εσύ που καλλιεργείς το χωράφι σου κι εσύ που σε κάποιαν άλλη εργασία καταγίνεσαι, όταν δεν μπορείτε να έρθετε στην εκκλησία, κάντε, εκεί που είστε, προσευχή εκτενή και προσεκτική. Ο Θεός δεν νοιάζεται για τον τόπο. Ζητάει μόνο θερμότητα καρδιάς και αγνότητα ψυχής. Να, και ο απόστολος Παύλος προσευχήθηκε όχι σε ναό όρθιος ή γονατιστός, αλλά μέσα σε φυλακή πεσμένος ανάσκελα, καθώς τα πόδια του ήταν σφιγμένα στην ξυλοπέδη. Επειδή, όμως, προσευχήθηκε με θέρμη, αν και πεσμένος, και τη φυλακή έσεισε και τα θεμέλια σάλεψε και το δεσμοφύλακα τράβηξε στην αληθινή πίστη μαζί με όλη την οικογένειά του (Πράξ. 16:25-35).

Ο άρρωστος Εζεκίας ούτε όρθιος ούτε γονατιστός, αλλά πεσμένος στο κρεβάτι παρακάλεσε για τη θεραπεία του το Θεό, που με τον προφήτη Ησαΐα του είχε προαναγγείλει το θάνατό του. Και κατόρθωσε με την καθαρότητα και τη θερμότητα

της καρδιάς του να μεταβάλει τη θεϊκή απόφαση (Δ' Βασ. 20:1-6). Ο ληστής, πάλι, καρφωμένος πάνω στο σταυρό, με λίγα λόγια κέρδισε τη βασιλεία των ουρανών (Λουκ. 23:42-43). Και ο Ιερεμίας μέσα στο λάκκο με τη λάσπη (Ιερ. 45:6) και ο Δανιήλ μέσα στο λάκκο με τα θηρία (Δαν. 6:16) και ο Ιωνάς μέσα στην κοιλιά του κήτους (Ιων. 2:1-2), όταν προσευχήθηκαν θερμά, απομάκρυναν τις συμφορές, που τους είχαν βρει, και βοηθήθηκαν από το Θεό.

"Και τί θα λέω, όταν προσεύχομαι;", θα με ρωτήσεις. Θα λες ό,τι και η Χαναναία του Ευαγγελίου. «Ελέησέ με, Κύριε!», παρακαλούσε εκείνη. «Η θυγατέρα μου βασανίζεται από δαιμόνιο» (Ματθ. 15:22). "Ελέησέ με, Κύριε!", θα παρακαλάς κι εσύ. "Η ψυχή μου βασανίζεται από δαιμόνιο". Γιατί η αμαρτία είναι μεγάλος δαίμονας. Ο δαιμονισμένος ελεείται, ενώ ο αμαρτωλός αποδοκιμάζεται. "Ελέησέ με!". Μικρή είναι η φράση. Και όμως, γίνεται πέλαγος φιλανθρωπίας, καθώς, όπου υπάρχει έλεος, εκεί υπάρχουν όλα τα αγαθά.
Και όταν βρίσκεσαι έξω από την εκκλησία, φώναζε μυστικά: "Ελέησέ με!". Φώναζε με τη σκέψη σου, χωρίς να κινείς τα χείλη σου. Γιατί ο Θεός μας ακούει και όταν σωπαίνουμε. Δεν απαιτείται τόσο τόπος, όσο τρόπος προσευχής. Και στο λουτρό αν είσαι, να προσεύχεσαι. Όπου κι αν είσαι, να προσεύχεσαι. Όλη η κτίση είναι ναός του Θεού. Εσύ ο ίδιος είσαι ναός του Θεού, και ψάχνεις τόπο για να προσευχηθείς;

Η θάλασσα απλωνόταν μπροστά. Οι Αιγύπτιοι έρχονταν από πίσω. Και ο Μωυσής βρισκόταν στη μέση. Ζητούσε από το Θεό βοήθεια, χωρίς να λέει ούτε λέξη· τόση ήταν η αμηχανία του. Και μολονότι δεν ακουγόταν η φωνή του, ο Κύριος του είπε: «Τί μου φωνάζεις;» (Έξ. 14:15). Τον άκουγε, λοιπόν, αν και δεν μιλούσε. Έτσι κι εσύ, **όταν σου έρχεται πειρασμός, να ζητάς καταφύγιο στο Θεό, να καλείς μυστικά σε βοήθεια τον Κύριό σου.** Αυτός είναι πάντα κοντά σου, γι' αυτό δεν χρειάζεται να Τον αναζητήσεις σε ορισμένο τόπο, όπως κάνεις με τους ανθρώπους. «Θα φωνάξεις στο Θεό, κι Εκείνος θα σ' ακούσει», όπως λέει ο προφήτης Ησαΐας. «Εσύ ακόμα θα προσεύχεσαι, κι Εκείνος θα σου απαντήσει: "Να, εδώ είμαι, δίπλα σου!"» (Ησ. 58:9). Αν αγωνίζεσαι να διατηρείς την καρδιά σου καθαρή από την κακία, ο Κύριος σ' ακούει πάντα και παντού.

Με όλα αυτά, βέβαια, δεν θέλω να υποτιμήσω την προσευχή που γίνεται από τους χριστιανούς στο ναό. Όχι. Γιατί **είναι μεγάλη, πολύ μεγάλη η δύναμη της κοινής προσευχής των αδελφών στην εκκλησία.** Θέλεις να μάθεις πόση; Άκου: Κάποτε ο απόστολος Πέτρος ήταν φυλακισμένος και αλυσοδεμένος. Μα «η Εκκλησία προσευχόταν αδιάκοπα στο Θεό γι' αυτόν» (Πράξ. 12:5). Και η προσευχή του εκκλησιάσματος τον ελευθέρωσε θαυματουργικά από τη φυλακή κι από τις αλυσίδες. Τί, λοιπόν, είναι δυνατότερο από την προσευχή, που έσωσε το στύλο και τον πύργο της Εκκλησίας;

Και όσο για τους κατηχουμένους, βέβαια, δεν επιτρέπεται να προσεύχονται μαζί με

τους πιστούς στο ναό, γιατί δεν έχουν αποκτήσει ακόμα μεγάλη παρρησία. Όσο για μας, όμως, μας έχει δοθεί η παραγγελία να προσευχόμαστε για την οικουμένη και για την Εκκλησία, που έχει απλωθεί ως τα πέρατα της γης. Συνειδητοποιείτε πόσο υψηλό και τιμητικό για τη μικρότητά μας είναι το να προσερχόμαστε εδώ και να παρακαλάμε το Θεό για τόσο λαό; Το να παρακαλάει ένας για τους πολλούς, είναι πολύ τολμηρό και χρειάζεται μεγάλη παρρησία. Γιατί, αν εγώ ο ίδιος δεν τολμώ να παρακαλέσω για τον εαυτό μου, πολύ περισσότερο για τους άλλους· αυτό μόνο οι δίκαιοι μπορούν να το κάνουν, όχι ένας αμαρτωλός σαν κι εμένα. Όταν, όμως, συγκεντρωμένοι όλοι μαζί κάνουν δέηση για έναν, το πράγμα δεν φαίνεται άπρεπο.

Είναι, βέβαια, δυνατόν, όπως είπα πριν, να προσευχόμαστε και στο σπίτι μας και σε κάθε τόπο, όχι πάντως όπως προσευχόμαστε στην εκκλησία, όπου κοινή ικεσία κλήρου και λαού απευθύνεται στο Θεό. Δεν εισακούεσαι τόσο από τον Κύριο, όταν Τον παρακαλάς μόνος, όσο όταν βρίσκεσαι μαζί με τους αδελφούς σου. Γιατί στην κοινή προσευχή υπάρχουν περισσότερα: η ομόνοια και ο δεσμός της αγάπης και οι ευχές των ιερέων. Οι ιερείς γι' αυτό ακριβώς βρίσκονται εδώ, για να ενισχύσουν με τις ισχυρές ευχές τους τις αδύναμες προσευχές του λαού, βοηθώντας τες ν' ανέβουν στον ουρανό. Να, λοιπόν, πως κατόρθωσε να βγάλει από τη φυλακή τον απόστολο Πέτρο η προσευχή της Εκκλησίας. **Η απόσταση ενός τόπου, βλέπεις, δεν εμποδίζει την ενέργεια της προσευχής, όπως άλλωστε δεν μειώνει και τη δύναμη της αγάπης.** Όσο η βαθειά αγάπη συνδέει ακατάλυτα, άλλο τόσο και η ζωντανή προσευχή ωφελεί υπερβολικά ανθρώπους που βρίσκονται μακριά.

Ο Μωυσής δεν βρισκόταν σωματικά στο πεδίο της μάχης, όταν οι Ισραηλίτες πολεμούσαν με τους Αμαληκίτες, ωστόσο συνέβαλε στη νίκη πολύ περισσότερο από τους πολεμιστές, υψώνοντας τα χέρια του στον ουρανό και παρακαλώντας το Θεό για το έθνος του (Έξ. 17:8-16). Έτσι έσωσε έναν ολόκληρο λαό. Υπάρχει κατόρθωμα μεγαλύτερο απ’ αυτό, από την ωφέλεια δηλαδή των συνανθρώπων και αδελφών μας; Όχι. Κι αν νηστεύεις κι αν κοιμάσαι καταγής κι αν κλαις σ' όλη σου τη ζωή, τίποτε το μεγάλο δεν κατορθώνεις, εφόσον δεν ωφελείς κανέναν άλλο. Να, κι από τον Μωυσή έγιναν πολλά θαύματα και σημεία. Κανένα απ’ αυτά, όμως, δεν τον έκανε τόσο μεγάλο, όσο η ικετευτική κραυγή του προς τον Κύριο για τη συγχώρηση των Ισραηλιτών, που είχαν πέσει στο βαρύ αμάρτημα της ειδωλολατρίας: «Αν θέλεις, συγχώρησε την αμαρτία τους· αν πάλι όχι, τότε εξαφάνισε κι έμενα!» (Έξ. 32:32).

Και ο βασιλιάς Δαβίδ, όταν, για μια του αμαρτία, ο Θεός παραχώρησε να πέσει θανατικό στους Ισραηλίτες, έδειξε την ίδια διαγωγή. «Εγώ είμαι εκείνος που αμάρτησε», είπε. «Εγώ, ο ποιμένας, έκανα το κακό. Αυτά τα πρόβατα τι έκαναν; Χτύπα, λοιπόν, εμένα και την οικογένειά μου» (Β' Βασ. 24:17).

Του αποστόλου Παύλου η φιλαδελφία, όμως, ήταν η πιο μεγάλη και πιο θαυμαστή: Ευχόταν ακόμα και να χωριστεί από το Χριστό, αν έτσι θα πήγαιναν κοντά σ'

Εκείνον οι ομοεθνείς αδελφοί του (Ρωμ. 9:3). Ο Μωυσής ζητούσε να εξαφανιστεί κι αυτός μαζί με τους άλλους· ο Παύλος δεν ζητούσε να χαθεί μαζί τους, αλλά, για τη σωτηρία τους, να χάσει μόνο αυτός την ασύλληπτη δόξα του παραδείσου!

Οι προσευχές τέτοιων αγίων, βέβαια, φέρνουν αγαθά αποτελέσματα, όταν κι εμείς οι ίδιοι βοηθάμε. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, ούτε κι εκείνων η βοήθεια ωφελεί. Σε τί ωφέλησε, λ.χ., η προσευχή του Ιερεμία τους Ιουδαίους; Τρεις φορές παρακάλεσε ο προφήτης το Θεό και τρεις φορές άκουσε: «Μην προσεύχεσαι πια για το λαό αυτό και μη μου ζητάς να τους ελεήσω, γιατί δεν θα σε ακούσω!» (Τερ. 7:16). Σε τί ωφέλησε τον Σαούλ ο Σαμουήλ, που προσευχόταν και πενθούσε γι' αυτόν ως την τελευταία μέρα, και σε τί ωφέλησε τους Ισραηλίτες; «Ποτέ δεν θα κάνω το αμάρτημα να διακόψω την προσευχή μου για τη σωτηρία σας», τους είπε (Α' Βασ. 12:23). Και όμως, όλοι χάθηκαν. Γιατί; Το εξηγεί ο Θεός με το στόμα του προφήτη Ιερεμία: «Αν ακόμα και ο Μωυσής και ο Σαμουήλ σταθούν μπροστά μου και προσευχηθούν γι' αυτούς, δεν θα τους λυπηθώ, γιατί έχει αυξηθεί υπερβολικά η κακία τους» (πρβλ. Ιερ. 15:1).

Ώστε, λοιπόν, σε τίποτα δεν ωφελούν οι προσευχές; Ωφελούν και πολύ μάλιστα, αλλά, όπως είπα, όταν κι εμείς βοηθάμε, θυμηθείτε τον εκατόνταρχο Κορνήλιο, που αξιώθηκε να γνωρίσει την αληθινή πίστη, επειδή «έδινε πολλές ελεημοσύνες και προσευχόταν αδιάλειπτα στο Θεό» (Πράξ. 10:2). Θυμηθείτε και τη δίκαιη Ταβιθά, που «έκανε πολλές αγαθοεργίες και ελεημοσύνες» (Πράξ. 9:36) και, όταν πέθανε, αναστήθηκε με την προσευχή του αποστόλου Πέτρου. Αλλά και στα χρόνια του βασιλιά Εζεκία, ο Θεός έσωσε την Ιερουσαλήμ από τους Ασσυρίους. Γιατί; Επειδή ο Εζεκίας ήταν δίκαιος και προσευχήθηκε θερμά για την πόλη και το λαό του. «Εγώ θα υπερασπίσω τούτη την πόλη», είπε ο Κύριος στον καλό βασιλιά (Δ' Βασ. 19:34). Κι έτσι ακριβώς έκανε.

Όλα αυτά τα παραδείγματα, και πολλά άλλα παρόμοια, που βρίσκουμε μέσα στις Γραφές, τί μας δείχνουν; **Ότι οι προσευχές των αγίων για μας, αλλά και οι δικές μας προσευχές, εισακούονται από το Θεό, όταν είμαστε δίκαιοι, ενάρετοι, ελεήμονες, φιλάνθρωποι.** Όταν, απεναντίας, και με τα χέρια και με τα πόδια και με τη γλώσσα και με το νου και με την καρδιά διαπράττουμε την αμαρτία, παραβαίνοντας τον θείο νόμο, πώς τολμάμε ν' απευθυνόμαστε στον Κύριο, ζητώντας Του βοήθεια ή ευεργεσία; Και πώς τολμάμε να ζητάμε τις πρεσβείες των αγίων;

Πριν υψώσουμε, λοιπόν, ικετευτικά τα χέρια μας στον ουρανό, ας βάλουμε αρχή μετάνοιας. Αλλωστε, επειδή με τα χέρια εκτελούμε πολλές πονηρές πράξεις, γι' αυτό ακριβώς έχει καθιερωθεί να τα υψώνουμε, όταν προσευχόμαστε, ώστε η υπηρεσία που προσφέρουν για την προσευχή, να τα εμποδίζει από την κακία και να τ' απομακρύνει από την αμαρτία. Έτσι θα θυμάσαι, δηλαδή, όταν πρόκειται ν' αρπάξεις κάτι ή να χτυπήσεις κάποιον, ότι αυτά τα χέρια θα τα υψώσεις στο Θεό ως

συνηγόρους σου και ότι μ' αυτά θα Του προσφέρεις την πνευματική θυσία της προσευχής. Γι' αυτό μην τα μολύνεις, μην τα ντροπιάζεις, μην τα κάνεις ανάξια εμφανίσεως στο Θεό, με την τέλεση οποιασδήποτε ανομίας. Καθάριζέ τα με την ελεημοσύνη, με τη φιλανθρωπία, με την καλοσύνη, κι έτσι καθαρά ύψωνέ τα σε προσευχή. Αν δεν προσεύχεσαι ποτέ με χέρια λασπωμένα, πολύ περισσότερο μην το κάνεις με χέρια λερωμένα από την αμαρτία. Γιατί κακό δεν είναι το να υψώνεις χέρια άπλυτα προς τον Κύριο· το να υψώνεις, όμως, χέρια καταμολυσμένα από αναρίθμητα αμαρτήματα, αυτό είναι φοβερό και προκαλεί την οργή του Θεού.

Αλλά μόνο έτσι παροργίζουμε τον Πατέρα μας; Με πόσους τρόπους, αλήθεια, αμαρτάνουμε, ακόμα και μέσα στην εκκλησία, την ώρα της λατρείας! Αναπολόγητοι θα είμαστε, αν ο Θεός λογαριάσει τους αισχρούς λογισμούς που έχουμε στο νου μας, τις πονηρές επιθυμίες που έχουμε στην καρδιά μας, τις κατακρίσεις που ξεστομίζουμε καθημερινά για τον πλησίον μας, τα ψεύδη και τις συκοφαντίες, τις πανουργίες και τις δολοπλοκίες, τις κακότητες και τις αδικίες μας. Λύπη μας προξενεί η προκοπή των άλλων, ακόμα και των φίλων μας. Ευχαρίστηση δοκιμάζουμε, όταν ο συνάνθρωπός μας υποφέρει, θεωρώντας τη συμφορά εκείνου ως παρηγοριά για τη δική μας δυστυχία. Ασύνετα ζητάμε από το Θεό πράγματα φθαρτά κι ανώφελα, πράγματα που Εκείνος πρόσταξε να τα περιφρονούμε. Αθεόφοβα καταριόμαστε τους αδελφούς μας, ενώ έχουμε εντολή να δίνουμε ευχές και στους εχθρούς μας.

Τί κάνεις, άνθρωπε μου; Ζητάς από το Θεό να σε σπλαχνιστεί, κι εσύ καταριέσαι τον άλλο; Μη γελιέσαι. Α**ν δεν συγχωρήσεις, δεν θα συγχωρηθείς.** Το ξέρεις.
Και όμως, όχι μόνο δεν συγχωρείς, αλλά παρακαλάς και το Θεό να μη συγχωρήσει! Αν, όμως, δεν συγχωρείται εκείνος που δεν συγχωρεί, πώς θα συγχωρηθεί εκείνος, που και τον Κύριο παρακαλάει να μη συγχωρήσει; Αν είναι κακό να έχεις εχθρούς, σκέψου πόσο χειρότερο είναι να τους κατηγορείς και να τους καταριέσαι. Εσύ πρέπει να δώσεις λόγο για το ότι έχεις εχθρούς, και κατηγορείς εκείνους; Πώς θα σου δώσει άφεση ο Θεός, όταν Του ζητάς να βλάψει άλλους, την ώρα που Τον παρακαλάς για τα δικά σου αμαρτήματα κι έχεις ανάγκη από μεγάλο έλεος; Όταν μάλιστα, προσεύχεσαι για τον εαυτό σου, γυρίζεις τη ματιά σου δεξιά κι αριστερά, χασμουριέσαι και φέρνεις στο νου σου χίλιους δυο λογισμούς. Όταν, όμως, προσεύχεσαι εναντίον των εχθρών σου, το κάνεις με μεγάλη αυτοσυγκέντρωση και διαύγεια σκέψεως. **Γνωρίζει, βλέπεις, ο διάβολος πως, όταν ζητάμε το κακό των άλλων, στρέφουμε το ξίφος εναντίον μας, γι' αυτό τότε δεν διασπά την προσοχή μας και δεν τραβάει το νου μας εδώ κι εκεί.**

Ξέχασε, λοιπόν, τις ξένες αμαρτίες, για να ξεχάσει και ο Κύριος τις δικές σου. Γιατί αν πεις, "Τιμώρησε τον εχθρό μου", έκλεισες το στόμα σου. Έχασε πια η γλώσσα σου το δικαίωμα να μιλάει στο Θεό. Πρώτα-πρώτα επειδή εξαρχής Τον παρόργισες, κι υστέρα επειδή ζητάς πράγματα που είναι αντίθετα στον ίδιο το χαρακτήρα της

προσευχής. Αφού, δηλαδή, προσέρχεσαι για να ζητήσεις συγχώρηση αμαρτημάτων, πώς μιλάς για τιμωρία; Το αντίθετο έπρεπε να κάνεις, να παρακαλάς για τους άλλους, ώστε στη συνέχεια να παρακαλέσεις με παρρησία και για τον εαυτό σου.
Αν προσευχηθείς για τους συνανθρώπους σου, τα πέτυχες όλα, έστω κι αν δεν πεις το παραμικρό για τις δικές σου αμαρτίες.
Δεν υπάρχει τίποτα πιο ζοφερό από μια ψυχή που μνησικακεί και μισεί. Δεν υπάρχει τίποτα πιο ακάθαρτο από μια γλώσσα που κακολογεί και καταριέται. Ανθρωπος είσαι, μη γίνεσαι θηρίο. Το στόμα σου δόθηκε όχι για να δαγκώνεις, αλλά για να παρηγορείς με τα λόγια σου. Ο Θεός σε πρόσταξε να συγχωρείς, κι εσύ Τον παρακαλάς να καταργήσει τη δική Του εντολή; Δεν σκέφτεσαι ότι ευχαριστιέται και γελάει ο διάβολος, όταν ακούει μια τέτοια προσευχή; Δεν συλλογίζεσαι ότι, από το άλλο μέρος, λυπάται ο Θεός, ο Πλάστης σου, ο Ευεργέτης σου, ο Σωτήρας σου;
"Μα αδικήθηκα", λες, "και είμαι πικραμένος". Τότε, λοιπόν, προσευχήσου εναντίον του διαβόλου, που μας αδικεί περισσότερο από κάθε άλλον. Γιατί αυτός δημιουργεί και τους εχθρούς και τις έχθρες, αυτός είναι ο μεγάλος και μοναδικός εχθρός σου, με τον οποίο δεν είναι δυνατό να συμφιλιωθείς ποτέ. **Ο συνάνθρωπος, απεναντίας, όσα κι αν σου κάνει, είναι αδελφός σου. Γι' αυτό οφείλεις να προσεύχεσαι για το καλό του, για την ευτυχία του, για τη μετάνοια και τη σωτηρία του.**

Ας φροντίσουμε λοιπόν, αγαπητοί μου, να ζούμε και να ενεργούμε σύμφωνα με τις εντολές του Κυρίου, για να είναι καρποφόρα η προσευχή μας και να πετύχουμε τη βασιλεία των ουρανών.

(Πηγή: Βιβλίο «Θέματα ζωής». Κείμενα του Αγίου Ιωάννου του Χρυσόστομου. Η επεξεργασία και μετάφραση των κειμένων καθώς και η έκδοση των βιβλίων έχουν γίνει από τους πατέρες της Ιεράς Μονής Παρακλήτου Ωρωπού, Τόμος Β', σελ. 9-28)

"Θερμές ευχαριστίες στους πατέρες της Ιεράς Μονής για την ευλογία δημοσίευσης του αποσπάσματος" Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Διαβάστε άλλα κείμενα από τις εκδόσεις τις Ιεράς Μονής Παρακλήτου πατώντας εδώ